

Mümkün Olanın Sınırlarına Ancak İmkansız İsteyenler Ulaşabilir SOSYALİST YENİDEN KURULUŞ ÜZERİNE

GÜNAY KUBİLAY

Geçmişimiz sosyalizm ve sınıf mücadelesinin orta ve uzun erimli ihtiyaçlarının göz ardı edilerek nasıl birer “stratejik olgu” gibi ele alındığının, konjonktürel gelişmelere nasıl boyun eğildiğinin, verili durumların ve konumların nasıl teorize edildiğinin ve bu kısır döngü içerisinde nasıl “devrimci görevler” türetildiğinin örnekleriyle doludur.

Sosyalist hareketin “birlik serüveni” hatırı sayılır bir politik geçmişe sahip. Birlik ve yeniden yapılanma arayışları Sovyetler Birliği ve bağlaştığı ülkelerde “reel sosyalizm”in birer kağıttan şato gibi üzerimize çöktüğü yılların öncesine dayanır. Kuruçesme tartışmaları, yeni bir sosyalizm anlayışı doğrultusunda bir “birleşik örgütsel sonuç” doğurmadı ama arkasında muazzam bir teorik külliyat bıraktı. Kuruçesme üzerine ne söylenirse söylene, sosyalist solun yeni bir sosyalizm arayışı konusunda, onun arkasında bıraktığı teorik külliyatı aşan bir başka tartışma düzlemi kurulamadı. Kuruçesme dolaysız bir birleşik örgütsel sonuçta ulaşamadı ama onun açtığı teorik kulvar üzerinden, sosyalist solun birlik ve yeniden yapılanma arayışları farklı zeminlerde bugünlere kadar süregeldi.

Birleşik Sosyalist Parti (BSP) Kuruçesme'nin doğrudan, Özgürlük ve Dayanışma Partisi (ÖDP) dolaylı bir sonucuydu. Sosyalist Demokrasi Partisi (SDP) ise politik bakımdan ÖDP'yi aşan bir iz üzerinde yürümesine karşın, birlik ve yeniden yapılanma bahsinde ÖDP'nin tekrarından başka bir sonuç doğurmadı. SDP'den kopanlarca kurulan Sosyalist Parti'nin akıbeti ise, kendinden önceki deneyimlerden hiç de farklı olmayacak gibi görünüyor. Sosyalist Parti de bir bölünmenin eşliğine gelmiş bulunuyor.

Birbirinin ardılı olan bu partilerin programlarında önemli farklılıklar olsa da örgütsel yapılanma bakımından birbirinin basit bir tekrarı olmanın ötesine geçememiş olduklarını özellikle belirtmek gerekir. Kuruluş evrelerinde birer “çoğulcu birleşik parti” olarak siyaset sahnesine çıkan bu partilerin, kısa bir süre sonra olabildiğince homojenleşmiş ve sterilleşmiş birer “monolitik örgütsel yapı”ya dönüşmediklerini kim iddia edebilir?

Hiç kuşkusuz, bu partilerin kuruluş öncülleri ile verili pratikleri arasındaki çelişkilerin politik nedenleri ve bu nedenlerin belirleyiciliği görmezden gelinemez. Ancak, bütün kritik evrelerde stratejik değer taşıyan sorunlardan doğan krizlerin, çoğunlukla kopuşlarla sonuçlanmasının örgütsel yapılanma(lar)dan da bağımsız olduğu da söylenemez.

Anımsanacaktır. BSP, “ana gövdesi” gruplardan oluşan “çoğulcu birleşik parti”ydi. Bütün kritik evrelerde grupların kendi aralarındaki konsensüs belirleyici olur, parti organları grupların anlaşmalarının birer “onay mekanizması” işlevini görürdü. Grupların anlaşamadığı, konsensüse varamadığı durumlarda parti organları karar alamaz, partide hayat durur, bir kriz hali sürer giderdi. Saatlerce, hatta günlerce süren komisyon toplantıları, gruplar arası görüşmeleri kim unutulabilir? Bu tür durumlarda, istisnasız rahmetli

Sıtkı Coşkun bütün parti meclislerinde, merkez yürütme kurullarında klasik sorusunu sorardı: “Arkadaşlar, BSP grupların partisi mi olacak, yoksa partinin grupları mı olacak?” Çoğulcu birleşik parti hayatının verili politik grupların üzerine şekillendiği, “politik sentez”den söz edilse bile, grupların kendini içererek aşacağı bir aşamadan çok uzak olduğu 1990'ların ortalarında Sıtkı'nın bu sorusu pek itibar görmezdi. Görse bile, esasa dokunmayan, yüzeysel tartışmalarla geçitirilir, işler bir şekilde yoluna koyulur, bir sonraki krize kadar “eski tas, eski hamam” yola devam edilirdi. Grupların galebe çaldığı, her kritik evrede parti organlarını devre dışı bırakacak ölçüde belirleyici olduğu parti hayatı uzun süremezdi. Nitekim, BSP'nin bölünmenin eşliğine gelip dayandığı bir zamanda, ÖDP imkanı doğdu ve böylece varlığını ÖDP'ye armağan ederek sosyalist siyaset sahnesinden çekilmiş oldu.

ÖDP ise, “esnek” bir programa ve yine “ana gövde”sini grupların oluşturduğu bir örgütsel yapılanmaya sahipti. Program, o dönemde aktüel öncelikli sorunlar olarak parti organlarının önüne gelen özelleştirmeye karşı tutum, işçi sınıfının tarihsel rolü, Kürt sorunu ve Kürt özgürlük hareketi ile ittifak ve politik çoğulculuk gibi temel konularda, köklü görüş ayrılıklarına imkân veren, parti içi kriz(ler)i sürekli tetikleyen bir rol oynuyordu.

Özellikle parti merkezinin çoğunluğu programa gönderme yaparak özelleştirmeye karşı kekeme konuşuyor, işçi sınıfının tarihsel rolünü yadırgıyor, Kürt özgürlük hareketi ile her türlü ilişki ve ittifaktan uzak duruyordu. Temel politik sorunlara dair politikalar nedeniyle parti içi gerilimler yükseldikçe parti içi kriz(ler) doğuyor, kriz anlarında gruplar, bazen parti zeminlerinin dışında partiyeye paralel birer yapı gibi davranıyor, bazen de parti çoğunluğuna karşı bir başka “iktidar odağı” gibi “ikili iktidar” ilişkisi sürdürüyordu. Tarihteki örneklerde de olduğu gibi, bu “ikili iktidar” ilişkileri uzun sürmedi ve “parti iktidarı” güçlü olanın elinde kaldı. Çok geçmeden de o iktidar mücadelesinin “organik parçası” olanlar, birer safra gibi kesilerek “kapı dışarı” edildiler.

Şimdi bu deneyimlerden, özellikle ÖDP deneyiminden çıkarılacak sonuç, yalnızca grupların varlığını mesai konusu yapmak ama programı geri plana itmek olamaz. Şunu kabul etmek gerekir ki, BSP, ÖDP, SDP ve Sosyalist Parti deneyimlerinin de gösterdiği, örgütsel yapılanmasının “ana gövde”si partiyeye paralel hiyerarşiye sahip gruplardan oluşan parti modelleri başarılı olmuyor. Bunun için başta “demokrasi kültürü”nden yoksunluk olmak üzere pek çok gerekçe ileri sürülebilir. Bunca deneyimden sonra gruplara dayanan bir “çoğulcu birleşik parti”de ısrarın bir anlamı da, bir karşılığı da yoktur. “Gruplara dayanan” birleşik parti tezi yirmi yıllık birlik deneyimleri ve dört çoğulcu birleşik parti pratiğince doğrulanmamıştır. Bu pratiklerin ana düşüncesini şöyle formüle etmek mümkün olabilir: “Birlik ve yeniden yapılanma” adı altında atılan adımlar, bu perspektife açık verili grupların “birleşik bir parti” çatısı altında birliğini sağladığı, ancak sözcüğün gerçek anlamında, verili grupları içerecek aşan bir yeniden yapılanma pratiğine dönüşmediğidir.

Bir başka gerçek ise şudur: Bu partilerin kurucu öznesi olmuş hiçbir grup bu partilere girdiği biçimde çıkmadığı gibi, kendi özgün ve bağımsız örgütsel hayatlarında da varlıklarını olduğu gibi koruyamamışlardır. Değişik zamanlarda bölünerek “küçük adacıklar” haline gelmiş ve neredeyse bütün birikimli ve deneyimli kadrolarını yitirerek, hayattan tasfiyenin eşliğine gelmişlerdir. Artık, bundan böyle geleneksel ilişkileri eksen alan “büyük ölçekli” işler yapmak, “büyük işlerin” altına imza atmak mümkün görünmemektedir. Eğer bir gelenekten söz edilecekse, genç kuşaklarla yeni, çoğulcu ve devrimci bir gelenek yaratacak, bizden farklı sosyalistlerle geleceğe projeksiyon tutacak bir hayatta ısrar etmek en rasyonel yol gibi görünmektedir.

“Görünen köy kılavuz istemez” ama, eğer bu saptamalar bir doğruya işaret ediyorsa, bugün “sosyalist yeniden kuruluş”tan anlaşılması gereken, geçmiş pratiklerin bir tekrarı anlamına gelen “birlik” değil, grupların bir “koalisyonu” hiç değil, onları içererek aşan bir açık ve devrim-

ci proletarya partisinin inşası olmalıdır. Bu partiye Devrimci Komünist Parti de diyebiliriz. Elbette böyle bir partinin kuruluşunun da, böyle bir partiye grupsal varlığını armağan edecek olmanın da ön koşulu "azami program"da anlaşmaktan geçer. Sosyalizm ve sınıf mücadelesinin bütün meşru mücadele yöntemlerine, örgütlü biçimlerine ve parti içinde örgütlenme özgürlüğüne açık bir devrimci partinin kuruluşu gerçekleştirildikten sonra, işte o zaman grupların her birinin tekil varlığını sürdürmesinin "örgütsel fetişizm" in ötesinde anlamlı bir politik gerekçesi olamaz. Bir kez devrimci bir programda ve örgütsel yapılanmada anlaştıktan sonra, her grup varlığına son vererek, kendine özgüveni olan birer sosyalist birey olarak katılabilir, ihtiyaç duyduğunda her yönüyle parti hukukuna bağlı parti içi platformlar kurabilir, düşüncelerini yaygınlaştırabilir, farklılıklarını ortaya koyabilir. Düşük "çoğulcu birleşik parti" deneylerinden, yarının "çoğulcu organik parti"ye gidişin imkanını böyle bir yaklaşımda aramak gerekiyor.

Harcanan emeğe saygı duymak gerekir, ama SYK'nın bir yıllık zaman diliminde, sürece yön verenlerin program sorununu geri plana iterek, örgütlenme modelini öne alan bir yöntem, sürecin yanlış bir mecrada seyretmesine ve tıkanmasına yol açmıştır.

Sosyalist Yeniden Kuruluş-Parti Girişimi programı öne alan bir yeniden kuruluş sürecine yeni bir başlangıç yaparak başlayabilir. Bu başlangıç motivasyonu ve iradesiyle çok yönlü bir süreci işletebilir ve belirgin bir çerçevede sağlayacağı yeni bir "mutabakatla" öngördüğü parti hedefine erişebilecek yeni bir mecra açabilir. Bu öneri, "tıkanma noktaları" nı görmezden gelmek, onları pas geçmek demek değildir. Elbette tıkanma noktaları aşılmadan, yeni bir mutabakatla belirgin hale getirilmeden bir adım bile ileri gitmek mümkün olmaz. Ancak, tıkanma noktalarını birer "aşılmaz kale" gibi görmek büyük bir yanılğı olur. Bu satırların yazarına göre, doğru bir başlangıç halkasını yakalamak, sürecin önünde birer engel gibi görünen pek sorunu, anlamsız birer ayrıntı haline getirebilir. Yeri gelmişken değinmekte yarar var. Geçmişimiz sosyalizm ve sınıf mücadelesinin orta ve uzun erimli ihtiyaçlarının göz ardı edilerek nasıl birer "stratejik olgu" gibi ele alındığının, konjonktürel gelişmelere nasıl boyun eğildiğinin, verili durumların ve konumların nasıl teorize edildiğinin ve bu kısır döngü içerisinde nasıl "devrimci görevler" türetildiğinin örnekleriyle doludur.

Bazı konjonktürel gelişmeler eksen alınarak, insanlığın nihai kurtuluşuna giden yolda "yeni bir mecra" anlamına gelen sosyalist yeniden kuruluşun nasıl vazgeçilebilir? Bu girişim başarılı bir sonuç doğurur mu, bilmiyoruz. Ama bunu içselleştirmiş olanlar, ısrarla bu yolda yürümeye devam edeceklerdir. Kaldı ki, yeniden kuruluşun verili bileşenleri, öngörülen partinin kuruluşunu er ya da geç gerçekleştirmiş olsalar dahi, sosyalist yeniden kuruluş serüveni bitmiş olmayacak, aksine yeni başlamış olacaktır. Başlamış olacaktır, çünkü eğer kurulacak olan devrimci parti kendini işçi sınıfının yerine ikame etmeyecek, kendini bir işçi-emekçi iktidarının yerine geçirmeyecekse, işte sosyalist yeniden kuruluş o zaman gerçek bir sınıfsal temel üzerinde başlamış olacaktır. İşte devrimci parti böyle bir mecranın ve kuruluşun yol göstericisi olma işlevi görecektir.

O nedenle, tarihsel olanı güncel olana feda edenler, taktik olanı stratejik olanın yerine geçirenler büyük bir tarihsel ve siyasal vebal altında kalacaklardır. Aslolan zoru başarmaktır. Bilinmeli ki, "mümkün olanın sınırlarına ancak imkansız isteyenler ulaşabilir."

DOĞUNCA YAZILIRSIN / ÖLÜNCE SAYILIRSIN

"Bir şeyin ulu olması, çevresindekilerin cüce kılınmasıyla mümkün olur."

Aysel BATYAR

Devletle örgütlenmiş toplumları yöneten erk, her doğanı kayda geçirir. Kaydını tutar kullanmak üzere. Her doğan, on bir haneli bir sayıyla şifrelenir. Artık bu sayıyla anılır ve sayılır hale gelir her "Türk doğan". Kimliğini sorana önce TC kimlik no. söylerse, kişi görünür olur. Canın, kanın, bedeninin, bilcümle varlığın artık 11 haneli bir sayıdır. Okul çağı gelince sayıdan ve kayıttan otomatikman "toprağa, çakıl taşına yarar hale gelinceye kadar" bir daha kaydolarsun, kaydedenlerin selameti ve refahı için. Eğilecek yaşın geçmeden eğitilirsin. Öyle demiş atalar: "Ağaç yaş iken eğilir." Artık; vatan, millet, bayrak aşkına bir nefer sayılırsın. Eğilme sürecinde sadece, "Türk ve mamullerinin" var olduğu ve ne kadar yüce olduğu belletilir. Bu yücelik öyle bir yüceliktir ki 11 haneli kimlik sayın solda sıfır kalır ve ezer büyüklüğüyle küçücük bedenini.

Yetmez, 11 haneli sayın sistemin yüceliğine. Küçülür küçülür, ta ki varlığının Türk varlığına armağan olacağı güne değin sürer, sürdürülür cüceliğinin.

Değil mi ki saymış seni ve de bir sayı vermiş. Ve zamanı geldiğinde, bağımsızlığın sembolü olan ezeli ve ebedi kanla kırmızı kalabilen bayrak için yazılmış "Sana yan gözle bakan kuşun yuvasını bozacağım" demleri gelince yine hatırlanırsın. Oysa ne zor zamanlar yaşadın, kasabanda-köyünde, ananın babanın gözünde. Belki en fazla liseyi tedrisat ettin, ötesine ahval ve şerait müsaade etmedi. Sayıldığın yerden ikinci otomatik evrakın "celp" adıyla eline ulaştığında ezilmişliğinin, küçülmüşlüğüğünün bir zamanı, anlamı olduğunu anladın. Sana sormadılar ama sorsalardı da fark eder miydi bilmem...

"Ona "Haydi Savaşa" dediler

Başkaca bir şey Söylemediler "

(A.Behramoğlu)

Şimdi var olma zamanı. Şimdi kendini gösterme zamanı. Giderken askere sana hiç açılmamış zenginin, fakirin, yavuklunun kapısı sonuna kadar açılmış. Çünkü bu bir sayı hesabı, sayı hesaplaşması, var olduğunun ve hatırlanmanın ikinci kanıtı... Omuzlar üstünde, ona yan bakanın yuvasını bozacağının simgesi omuzlarında davula-zurnayla uğurlanırsın. Zira yasaktır onu öyle omzuna almak ve omzundayken oynamak, zıplamak. Keyfini çıkarırsın en kutsala bu kadar yakın olmanın hem hal olmanın, en büyük olmanın.

İkinci kez kayıtlı olduğunda öğretilmişti: Birileri en k u t -

sallarının kutsallığına dil uzatmış. Şanına-şerefine, çakıl taşına, toprağına göz dikilmiş. Oysa dedenin zamanından beri bir evlekti babanın ekip biçtiği vatan parçası. Değil mi ki birileri göz dikmiş. Sürülürsün üzerlerine, sayılma uğruna. Oysa kurşun attığın seni bilmez; seni sayanı, kaydını tutanı bilir. Ha, öldürüp kulağından tespih yaptığının da olsa olsa bir evlek tarlası vardır. Fakat onu kimse çağırılmıyışın, o kendisi oradadır. Ama sen sayı olarak çağrılmıyışın. Sayının ve kaydının ispatı uğruna yürür gidersen çakıl taşına. Ah bir vuruşmadan önce iki kelam edebilseydiniz eğer; sen "mevcutlu" ama canlı, o da bir evleği bile kendinin olmayan doruklara çekilir giderdiniz...

Nerden geldi, nasıl geldi ölüm, sadece şimdi konuşulur. Sonrası yine sayıdır. Yıllar geçince de yuvarlatılmış sayıdır. Şimdilerde 28'i bile insanlar 30 yıllık savaşta diye anar ve söyler oldular. Anana-analara göre "Allahın birliği" gibi kutsal ve tartışmasızdır varlığın. Gerisi sayıyı çoğaltan bir rakam. Ruhsuz... Toplanır, çarpılır, bölünür ve çok yıllar sonra da kayıttan ve zaman aşımından düşürülür bir sayıdır. Uğruna yuvasını bozduğun kuşların kanadında haber ulaşırken sarınırsın yine aynı kutsalı, omuzlar üstünde. Canın içindeyken sahip olamayacağın toprağın bedenine girmek için çıktığın bu kısa yolculukta herkes sana minnettardır, herkesin kapısı değil artık gönüller bile ikinci ve son kez bir daha açıktır, sahibi olmadığı toprağın altına girerken.

"Ey bu topraklar için Toprağa düşen

Bir karış toprağın Var mıydı yaşarken?"

(A.Behramoğlu)

Doğduğunda sana 11 haneli sayı verenler bu kez toprak altındaki sayı ile sana ikinci kez minnettardır. Canın sağken değil dokunmak, konuşmak; azametlerinden gözlerine bakamadıkların, kapısına işaret parmağıyla yüz sürmeden giremediğin bu omzu kalabalıklar yanı başındadır artık bir günlüğüne de olsa... Onlara "sağ" olarak dokunamamanın bedeli, canını bu toprağa feda etmiş olmanda mı saklı yoksa...

Aynı gün, toprakla buluştuğun gün yani, geride kalanlar bu yakınlıktan, bu sayılmışlıktan senin gibilerine ve ardıllarına aynı kaderi seve seve sunacaklarını söylerler. Ama yazarlar ve sayanlar çekilince ne derler kalanlar, seni davulla-zurnayla yollayanlar, ille de analar ne der yalnız kalınca, yürekleri nasıl feryat eder? Bir daha onları -omzu kalabalık minnettarlarına zaman görürler ve onlar ne zaman bu kadar dokunulur olurlar?

Herhalde sayı azalınca, yeni sayılara ihtiyaç duyulunca... Sayılmanın ve var olduğunun bilinmesini istemenin eşanlamlısı mıdır bu topraklar için toprağa düşmek?

Rivayete göre sayıların bulunuş hikâyesi "Ağıla giren her evcil hayvana karşılık çömleğe atılan bir taştır."

Bu nasıl zamanlardır ki her çakıl taşına karşılık toprağa gömülen bir candır.

